

No: 342 – Mahreç İşareti

NALLIHAN ÖRTMESİ

Tescil Ettiren
NALLIHAN KALKINMA VAKFI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 26.11.2015 tarihinden itibaren korunmak üzere 09.04.2018 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 342
Tescil Tarihi	: 09.04.2018
Başvuru No	: C2015/046
Başvuru Tarihi	: 26.11.2015
Coğrafi İşaretin Adı	: Nallıhan Örtmesi
Ürün / Ürün Grubu	: Örtme / Dokumalar
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Nallıhan Kalkınma Vakfı
Tescil Ettirenin Adresi	: Aliğa Mah. Bursa Cad. no:24/B Nallıhan / ANKARA
Coğrafi Sınırı	: Ankara iline bağlı Nallıhan ilçesi
Kullanım Biçimi	: Markalama

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Anadolu'nun el dokuması kumaşlarının zengin örneklerine sahip yörelerinden birisi de Ankara'nın Nallıhan ilçesidir. "Tarihi İpek Yolu" üzerinde yer alan Nallıhan ilçesinin en güzel dokuma örneklerinden biri örtmelerdir. Nallıhan'ın Tarihi İpek Yolu güzergâhında oluşu ve ipek böcekçiliğinin hala yapılıyor olması da bu örtmelerin yaygınlaşmasında büyük öneme sahiptir.

Nallıhan Örtmesi, baş ile birlikte vücudun üst kısmını kapatacak şekilde kullanılan örtülerdir. Dokunurken ipek, ipek-pamuk karışımı veya pamuk iplikler kullanılır. Çözümlü ipinde kullanılan kız kıvrığı (tersbükü/tersbüküm) ipinin sabunlanması tekniği, Nallıhan Örtmesine özgüdür. Nallıhan Örtmesinin iki uzun kenarında kahverengi, hardal veya sarı renkli eğirme koza ipeğinden şeritler bulunmaktadır. Bu ipliklerin renklendirilmesinde kullanılan boyalar doğal boyalardır. Çizgilerin bitiminde, uzun kenarların ortasına üçgen formda brokar tekniği ile motifler yapılır. Örtmeler kullanılırken bu motifler başın üstüne gelecek şekilde planlanır. Orta motifler her iki uzun kenara yapılır, bu sayede örtmeler iki taraflı kullanılabilir.

İki kısa kenarı ile baş üstüne gelecek kısımlar çok renkli brokar tekniği motiflerden oluşur. Nallıhan Örtmesinde kullanılan bu desenler ve bu desenlerde kullanılan renklere bir kısıtlama bulunmamaktadır; bununla birlikte, en yaygın desen örnekleri şu şekildedir: "Göbekli", "Albaşlı", "Zülûf Tarağı", "Sarigöz", "Guguk", "Bibercik", "Hambarcık", "İlikli Para", "Köy Gezen" ve "Koç Boynuzu". Nallıhan Örtmesi desenlerinde hazır satın alınmış boyalı iplikler kullanılabileceği gibi doğal boyalarla kaynatılarak boyanmış ipler de desenlerin oluşturulmasında kullanılabilir.

Nallıhan Örtmesinde iki uzun kenarda hardal, kahverengi veya sarı renklere çözümlü ipliği ile içten dışa bir kalın, iki ince çizgi oluşturulur. Renkli ipliklerin dışında kızkıvrığı adı verilen iplikler çözümlü ipliği olarak kullanılır. Kızkıvrığı ipliklerin dokumaya hazırlığı sırasında sabunlama tekniği uygulanır. Çözümlü sıklığı, 1 cm de 10 iplik olacak şekilde dizilir. Dokuma desenleri kısa kenarlarına kilim dokuma tekniği ile uzun kenarına brokar tekniği ile oluşturulur. Dokuma düz bezayağıdır. Nallıhan Örtmesinin eni 85-104 cm arasında olup, boyu 118-200cm arasında değişmektedir.

Nallıhan Örtmelerinin kısa kenarlarında özel bağlama tekniği ile bağlanmış tokalar bulunmaktadır.

Üretim Metodu:

Nallıhan Örtmesinde çözümlü ipi; 20/1 ya da 20/2 numaralı ekru renkli yöresel adı "kız kıvrığı" olan tersbükü/tersbüküm pamuk ipliklerdir.

Kız kıvrığı iplik piyasadan hazır olarak temin edilir. Nallıhan Örtmesinde, çözümlü ipliğinin dayanıklılığını artırmak ve ipi kayganlaştırarak dokumanın kolaylaşmasını sağlamak amacıyla yapılan çirileme işleminde çözümlü ipine sabunlama tekniği uygulanır.

Sabunlama işlemi için gerekli malzemeler, kız kıvrığı ipi, sabun ve leğendir. Kullanılan sabunun renk bırakmaması için beyaz katı sabun olması gerekmektedir. Kız kıvrığı iplik çile halindeyken leğene koyulan ılık su ile iyice ıslatılır. El ile bastırılarak ipin suyu emmesi sağlanır. ıslatılan kız kıvrığı ipliğine sabun sürülerek iyice yedirilir. Her tarafı sabunlanır. Sabunlanan kız kıvrığı ipliği iki el arasında sıkılır. Devamında ip çilesi iki el ile uzatılarak çekilir, çırpılır. İki kişi ip çilesini tutarak asılarak uzatırlar ve ipin kıvrıcılığı düzleşene kadar bu işlem devam eder. Düzleştirme işleminin ardından ip kurumadan keçireye gergin olacak şekilde geçirilir. İp çözüm için masuralara (patlaklara) sarılır.

Nallıhan Örtmelerinin Dokuması:

Nallıhan Örtmelerinin dokuma işlemi el tezgâhlarında gerçekleştirilir.

Nallıhan Örtmesinin uzun kenarlarında mutlaka sarı, hardal veya kahverengi tonlarında renklerde boyanmış eğirme koza ipeğinden şeritler bulunur. Koza ipeğinin eğrilmesi, kozadan çözülen ipek liflerinin daha güçlü ve uzun olması için yapılan ve ipeğin el dokumalarında kullanılması için uygulanan standart bir işlemdir.

Nallıhan Örtmelerinin uzun kenarlarındaki şeritlerde kullanılan eğirilmiş koza ipeği; meşe palamutu, ceviz kabuğu veya dut göbeği kullanılarak boyanmaktadır. Boyamada kullanılacak bitkilerin, haşlanarak renklerin çıkması sağlandıktan sonra, çıkan renkli suya ipliklerin konularak bekletilmesi, daha sonra iplerin sıkılıp soğuk su ile durulanması ile boyama işlemi tamamlanır. Boyanan iplikler masuralara (patlaklara) sarılır.

Nallıhan Örtmesindeki desenler, kısa kenarlarına kilim dokuma tekniği, uzun kenarına brokar tekniği ile oluşturulur. Desenlerin oluşturulması üreticinin yaratıcılığına bağlıdır.

Nallıhan Örtmesinin uçlarında bulunan tokalar kısa ve top toptur. Toka uzunlukları yaklaşık 1,5 cm'dir ve kabarık durmaları için kalın pamuk iplik kullanılmaktadır.

Toka yapımında kullanılacak ip 60 kat olacak şekilde sarılır. Dokunması biten Nallıhan Örtmesinin saçak denilen çözgü ipleri iki parmakla bükülür. İki saçak düğüm atılarak bağlanır. 60 kat olarak hazırlanan toka ipi, düğüm atılan saçaklar arasına koyulur. İplik sıkı bir şekilde bağlanır ve kesilir. Bu işlem çözgü iplikleri bitene kadar, kenar uzunluğuna bağlı olarak devam eder.

Dokuması biten Nallıhan Örtmesi, sabundan arındırılmak için bol ılık su ile durulanarak yıkanır.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Çok uzun zamandır yapılan Nallıhan Örtmelerinin yapımında ilçede bulunan üreticiler ustalaşmış, kendilerine özgü teknikler geliştirmiş ve bu teknik ve ustalık nesilden nesile aktarılmıştır. Bu ustalıklar ürünlere yansımaktadır. Bu sebeple, kullanılan malzemelerin ilçeden temini zorunlu değildir ancak üretim aşamalarının tamamı Nallıhan ilçesinde gerçekleşmelidir.

Denetleme:

Nallıhan Örtmesinin coğrafi işaret tesciline uygunluğunu ilgili mevzuat hükümlerine göre denetlemek üzere 4 kurumdan müteşekkil bir denetim komisyonu oluşturulmuştur. Denetim komisyonu; Nallıhan Kalkınma Vakfı koordinasyonunda toplanacak olan, Nallıhan Halk Eğitim Merkezinden görevlendirilen 1 usta öğretici, Nallıhan Turizm Gönüllüleri Derneği tarafından görevlendirilen 2 kişi, Nal-ETİK Kooperatifi tarafından görevlendirilen 1 kişi, Han-İpek Kooperatifi tarafından görevlendirilen 1 kişi olmak üzere toplam beş kişiden oluşur.

Nallıhan Örtmesinin yukarıda sayılan ayırt edici özellikleri ile üretim metodu bölümünde açıklanan özelliklere uygun olarak üretiminin yapılıp yapılmadığı denetlenecektir.

Denetlenecek konular:

1. Kız kıvracağı çözgü ipinin sabunlanmış olması,
2. İki kenarda ipek şeritlerin bulunması,
3. Örtmenin kenarlarında sarı, hardal veya kahverengi şeritlerin varlığı ve bunların doğal yollarla boyandığı,
4. Örtmenin uçlarına bağlanan iplerin top şeklinde olması.

Yılda en az 2 kez, tüketici şikâyetleri üzerine her zaman, a denetim yapılır, sonucunda denetim raporu hazırlanır.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Denetim mercii hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.